

A LÁTÁS GYÖKERE

(Részlet)

ALEKSANDAR VUČO

Az élősövény és a kerítés a ház előtt letarolva. Az átázott, sáros földek lábfejükkel fordulnak az ablak felé. És jajgat itt a ház kígyóként összegömbölyödve, sikongat és vonít a bozót közt. Míg kúszik bűvópatak hosszán, föld alóli fakadással, cseperészve az egész élet széltén keresztül. Fuldoklik a ház . . .

A felszín friss rét titok nélkül a látásnak szem híján, a léleknek test híján. Lép be, ó, lép be, az isten szerelmére, könnyed, délceg lépéssel! Pillants balra az ösvényen, pillants jobbra, láthatod még az utat a pálya mellett, amit mások tapostak. Állj meg! Már növekszel, akár a víznövény e fűből, melynek nincs gyökere a földben, e vízből, melyet nem is sejtettél. Nézz oda, már talpad sincs!

És csupán ezekig az első házakig. Tarts ki! Eddig a kanyarulatig a domb alatt, melyen összetapadva lapulnak a tetők. Tudod, hogy kapaszkodva kivonod magad. Meg a füstöt, amely az égbe száll.

Jobb kezemen a könyököm felett sebhely van. Késsel szúrtak meg a park első padja előtt. Annyi inget levettem és vettem magamra minden reggel. Még mindig érzem ujjaim alatt, ahogy vigyáz magára testemmel.

Megtalálni magam e mozdulatokon kívül, amelyeket vállad ugyanazon rángatásával ismételsz. Más, mint a borzadállal, mely lefelé tart a gerincemen. Más, mint a lelkifurdalással, marokkal, amelyből a verebek a padláson búzát csipegettek, csapongó járással és a szem rángásával a balvégzetért, amely jön értem.

Lázasan feküdtem a fedélzeten, és alig tudtam megmenteni az életemet a nehéz takaró alatt, amely olyan volt, akár a hegy. A hajó hatalmas terhétől elringatottan többé nem éreztem a padlót a hátam alatt, ó vajon az éjszaka sötét ürességébe merülsz-e? — Min hever tested, mely levélnél vékonyabban nem hullik le e lidércnyomás súlya alatt, a kitartó teher alatt, amely fojtogat?

Ó, vesd félre ezt a takarót, dobd le ezt a pokrócot, amely kínoz, amely hemperget, nyom, befon, gyötör! — Fáj, fáj a kezem, gyöngé kezeim, ahogy megemelik, és tépdeseik tehetetlenül. De dobd le, rázd le, az istenért, a levegőért... a levegőért és éjszakaért, melyet forrásán innék... patakok, friss patakjaim.

Lassan, egymás után, egészen lassan haladnak át a lenyakazott fejek, különösen görcsölődve a mogorva ráncokba, kuszáltak, ökölnyiként aprók, hajukkal lefelé fordulva, ami mintha lassítva lengedezne a vízben. Fényes labdák repülnek, lágy napfényvel kitöltött buborékok, görögtüzében a csillagoknak, amelyek belemerültek az éjszakába.

De mi leng szakadatlanul szemem előtt, és sötétíti el árnyékával látásomat? Most bal felől van, akár egy hosszú, fekete sáv, most meg már a szemem előtt: hatalmas, széjjeltárt szárny; nem, nem, már a másik oldalon van, és fekete ronggyal takarja el az egész távot. Ó, állj meg, te! Nem tudlak kísérni téged, éjszakai látomás, kísértet, minden alak nélkül! Hagyj fel, hogy szemem verdesed árnyékoddal!

Aludni akarok, el szeretnék aludni csendben az árboc alatt, mint magas fenyő tövében, mintha ágak alatt aludnék el, mert érzem már betegségemet, fáj minden tagom, minden tagom fáj.

Guggolva sugdostak, elvesztem, függetlenül, és a tengerbe köpködtek. Nem hozták magukkal bőrükön a gép színét, amely arcukat olajjal kené össze, sem a búza fehér porát, ami szemük alá rakódik a cséplőgép rázkódásával. Friss éjszakai levegővel szóltak: „*A hal fickándozik a holdvilágon.*” Nem különböznek elnyújtott kiáltással az ökörcsorda után, sem mimikájukkal a motor csattogásán keresztül, amikor már nem értik a beszédet.

Hová tartozol? Nem terhel a gond, hogy keresztültörd magad az életen. Miért? Tartozz az alámosott mezőkhöz egyetlen fehérre meszelt törzsű szilvafával a látóhatár közepén, vagy fejtöstepenekhez, vagy magas szálfákhoz, amelyeket a fejsze ősi csapásaival döntesz — mindegy. Hogy ajtód előtt a láncon kutya vár-e,

keresztút vándora, vagy kő-e, amikor jövendőtél, vagy toll-e képed alatt?

Hegyek hullámai. Tenger hullámai. Egék hullámai.

Jegyezd fel szemed elé olyan betűkkel, amelyeket minden kép előtt nézni fogsz majd, írd fel önmagad és a valóság közé, ott lobogjon neked lángoló értelemmel: Amikor a határra érkeztek, arra a helyre, ahol egy lépés előre, egy lépés hátra annyit tesz, hogy lényetek számára végetért a kaptatás, és amikor az út átsuhan a szíveteken, akár az üres, kilyuggatott égbolton, mutassátok meg nekem, mit kotyvasztottatok a mérgekből, mit hajttattatok az acélkerekkel és őriztetek csontjaitokban mint egyetlen titkot?

Városokat, amelyeket tapodtok, és átittatok céltalan nyomokkal? A gerincetek szerelmi felindulását a kisagy alatti utolsó csigolyáig? Vagy házak magasan a véres mászást az ereszcsonornáig és a karcsú villámhárítóig? (A magasság ájulata!) Csatangolásokat tengereken túlra, melyekben az egész égbolt tükröződik? Csavargásokat pocsolyákon keresztül, ahol a nappal nyomorúságos fényei méregetik magukat?

Véss be minden reggel egy gondolatot, jegyezd fel minden reggel...

És amikor az eső szétzúzza járataidat, ó, fénylő, sima giliszta, kússz elő! Alacsonyabb vagy a terepnél, amelyet taposok, ily felületesen rágod és fúrod a föld bőrét, hogy sohasem hatolsz a titokzatos rétegek mélységeibe. Kússz! Imbolyogj lágy tapadással, nyálkás, hideg érintéssel, törd át magad lendület nélkül a nyomorú felszín hangtalan elfoglalásával. Hatolj át maroknyi ezüst homokon, kússz ki a dombra az édes, rejtelmes vizeken keresztül.

Eltiporlak, te undok, puhány, sikoly nélküli kússzvamászó! Nincsen véred? Ketté-, négy részre téplek! Kússzol továbbra is e megsokszorozott életeiddel; élsz továbbra is e kitartó, vértelen kússzásban.

Csupán az ujjaim alatt fedi fel magát még az undorító, amikor megszorítom a nyakam, az egyenetlen gégével, a duzzadt erekkel és csomókkal, a nyelés és valamennyi izomsejt mozgása, minden kígyószerű csatorna és visszér undora, amelyek életben tartanak. Üvegek nyaka: férfi nemiségek. Belső szervek felülete, oly tiszta és világos: poshadt rétek és a sár áruló felszínei...

Ó, két tenyerem, poláris fény számára tiszta! Áttetsző két tenyerem égi kézfogásokhoz! . . .

Ha még megláthatnám, honnan van az álom, honnan a vágyaknak ez a jelképes magyarázata?

BRASNYÓ István fordítása

Balázs G. Árpád: Kapások, 1934